

fra det ærede Medlem for Bræsto Amts 6te Valgkreds (Vojen) og, som det forekommer mig, indeholdt adskillige gode Momenter, skønt Spørgsmaalet om at ekspropriere ganske vist kan være betænkeligt. Dette er altsaa, synes det mig, Resultater, Rendsgeringer, som man ikke kan se bort fra, inden man gaar over til at undersøge specielt den Maade, hvorpaa Spørgsmaalet nu søges løst her i Landet.

Spørger man nu, hvorledes ere Sogneraadenes Besvarelser af de til dem rettede Spørgsmaal, saa er det aldeles utvivlsomt, at de ere ganske uensartede. Der spørges om tre Ting, nemlig om, hvorvidt der er Vanskelighed til Stede ved at skaffe Jord, om der er Arbejdsløshed, og om man maa anse det for ønskeligt, at der staffles Jord. Disse Spørgsmaal saa de mest forskelligartede Besvarelser, hvor vel er tænkeligt. Hovedspørgsmaalet, hvad denne Lov angaar, maa jo være om Vanskeligheden af at skaffe Jord til dem, der maatte ønske det, og her er der kun tilvejebragt et knebent og usikkert Flertal — „knebent Flertal“, erindrer jeg, der staar, og jeg tror ogsaa et andet, lignende Udtryk — for, at det overhovedet er ønskeligt at skaffe Jord. Holbæk Amt udtaler sig nok temmelig stærkt om, at det kan være præferende, men kommer man til en nærmere Undersøgelse, viser det sig, at der egentlig kun er Jagt, at hvis man overhovedet vil tage fat, bør man begynde i Holbæk Amt. Videre var dette Amt, der skulde gaa i Spidsen, ikke kommen i sine Overvejelser. Jeg tror, at man kan paastaa, at der ingenlunde hos Sogneraadene har været vist nogen særlig Interesse for dette Spørgsmaal, eller nogen særlig Tro paa, at man ad denne Vej skulde kunne bidrage til at skaffe andre Tilstande til Veje, hverken i den ene eller den anden Retning. Man maa ogsaa huske paa, at Kommissionen maa antages at have været meget gunstigt stemt i saa Henseende, thi den bestaar udelukkende af Folk, som ønske, at der skulde komme noget ud af Sagen, saa man maa antage, at den har læst Sogneraadenes Besvarelser med den bedste Villie til at faa en gunstig Besvarelse. Det er ganske vist, at man støder paa mange Vanskeligheder ved at bedømme disse Svar. Der er f. Eks. disse Tabeller, som ere meget interessante i en vis Forstand, saaledes som

Ogsaa den, der har behandlet dem, siger. Man finder det f. Eks. interessant, at det giver helt andre Resultater, enten man tager Amternes Besvarelser for sig, eller man tager Sogneraadenes Besvarelser for sig. Men naar der er Tale om at udlede praktiske Resultater af saadanne Besvarelser, saa synes jeg snarere, at det er lidt ledeligt, at de Svar, Amtsraadene og Sogneraadene give, gaa i helt modsat Retning. — Nu kunde man maaste sige: Ja, selv om der ikke er særdeles stor Trang, ja, selv om Udviklingen har været i en god Gænge, og selv om vi have et stort Antal Huse med Jord her i Landet, og selv om Udlandets Forsøg have været afstrækkende — kunde der saa alligevel ikke være Grund til at forsøge derpaa? Dertil vil jeg for mit Vedkommende svare: Ja, naar man erkender, at en Sag i og for sig er god, er der ikke det mindste at sige til, at man forsøger og bliver ved at forsøge, om der skulde kunne komme noget godt ud af disse Forsøg. Men hvad jeg for mit Vedkommende vil advare imod, er, at man skal gøre sig altfor store Forhaabninger i den Retning, thi det tror jeg ikke, man vil kunne gøre med Rette. Naar der saa spørges om, hvilke Goder man opnaar ved at gøre disse store Ofre fra Statskassens Side, maa Landarbejdernes Forpligtelser ved at indlade sig paa Sagen ikke glemmes, og skønt disse Forpligtelser ere omtalte flere Gange, vil jeg dog tillade mig at nævne dem, og det skal ske temmelig hurtigt. Saa vidt jeg kan se, er der følgende Ulemper: Det er en meget besværlig og tidspildende Maade, hvorpaa Jorden skal staffles, hvis Sogneraadet overhovedet kan være til mindste Nytte i saa Henseende. Man har dernæst paalagt vedkommende Forpligtelsen til at bo paa Ejendommen, og der er lagt særlige Baand med Hensyn til Udstykning og Sammenlægning. Det kan ikke nytte, hvad den ærede sidste Taler udtalte, thi der er særlige Baand i den Retning, som ikke findes paa andre Ejendomme, og her blive Baandene ved at være, selv om man har betalt sin Gæld til det sidste. Dernæst kan Salg kun ske til de berettigede, altsaa dem, der falde ind under Paragrafferne 2 og 3. Det er vist tilstrækkeligt fremhævet under Debatten, at det er et meget alvorligt Baand, der er lagt paa, naar der staar